

Plan i program certifikacije certificiranih računovodstvenih tehničara, računovođa i revizora u BiH

Predmet 1	UVOD U FINANSIJSKO RAČUNOVODSTVO
	<p data-bbox="467 949 1098 981">SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p data-bbox="435 1016 676 1048">1. Generalni okvir</p> <ul data-bbox="467 1052 1372 1344" style="list-style-type: none">(a) Vrste preduzeća – društva kapitala i društva lica, korporacije,(b) Forme i strukture kapitala u korporativnim preduzećima,(c) Uloga Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, (IASB), Savjetodavnog Vijeća za standarde (SAC) i Komiteta za tumačenje Međunarodnih računovodstvenih standarda (IFRIC),(d) Primjena Međunarodnih računovodstvenih standarda (IAS) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (IFRS) u sastavljanju i prezentaciji finansijskih izvještaja.(e) Okvir za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja. <p data-bbox="435 1379 959 1411">2. Računovodstveni koncepti i principi</p> <ul data-bbox="467 1415 1372 1868" style="list-style-type: none">(a) Osnovni računovodstveni koncepti i principi, iz IASB – ovog Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja i relevantnih međunarodnih računovodstvenih standarda<ul data-bbox="539 1509 1251 1639" style="list-style-type: none">(i) obračunska – akrealna osnova(ii) načelo stalnosti poslovanja(iii) načelo identiteta bilansa(iv) načelo dvostranog obuhvatanja poslovnih promjena(b) Ostali računovodstveni koncepti:<ul data-bbox="539 1675 1286 1868" style="list-style-type: none">(i) načelo istorijskog troška(ii) načelo nastanka poslovnog događaja(iii) načelo novčanog vrednovanja i pojedinačne procjene(iv) pravni subjektivitet – načelo poslovne jedinice(v) načelo uzročnosti(vi) načelo opreznosti <p data-bbox="435 1904 882 1935">3. Sistem dvojnog knjigovodstva</p>

- (a) Sistem dvojnog knjigovodstva
 - (i) poslovne knjige u sistemu dvojnog knjigovodstva – dnevnik i glavna knjiga (prvog i drugog stepena)
 - (ii) račun – konto, vrste računa i pravila knjiženja na računima
 - (iii) kontni okvir i kontni plan
 - (iv) knjiženje transakcija u dnevniku i glavnoj knjizi
 - (v) blagajničko poslovanje i platni promet
 - (vi) probni bilans i zaključni list
 - (vii) vremenska razgraničenja i dugoročna rezervisanja
 - (viii) princip "fakturisane realizacije" i princip "naplaćene realizacije"
 - (ix) metoda "ukupnih troškova" i metoda "troškova prodatih učinaka"
 - (x) periodični finansijski izvještaji
- (b) Osnovna načela funkcionisanja sistema PDV-a
- (c) Manuelne i kompjuterizovane računovodstvene evidencije

4. Računovodstveni tretmani

- (a) Stalna materijalna i nematerijalna sredstva
 - (i) razlika između kapitalnih i ostalih izdataka
 - (ii) računovodstveno obuhvatanje pribavljanja i otuđenja stalnih materijalnih i nematerijalnih sredstava
 - (iii) amortizacija–definicija, razlozi i metode (pravolinijska, metoda opadajućeg salda, metoda zbira broja godina, funkcionalna)
 - (iv) ulaganja u istraživanje i razvoj
 - (v) računovodstveni treman goodwill-a – osnovna pravila
 - (vi) ulaganja u nekretnine – osnovna pravila.
- (b) Tekuća sredstva
 - (i) zalihe i stalna sredstva namjenjena prodaji,
 - (ii) metode za praćenje promjena na zalihama
 - (iii) potraživanja, uključujući i računovodstveno obuhvatanje sumnjivih i spornih potraživanja
 - (iv) gotovina i ekvivalenti gotovine
- (c) Tekuće i obračunate obaveze
- (d) Dugoročne obaveze–osnovna pravila procjenjivanja i prezentacije
- (e) Dionički kapital, udjeli i ulozi
- (f) Rezerve: zakonske i statutarne
- (g) Događaji nastali nakon datuma bilansa stanja
- (h) Potencijalne obaveze

5. Finansijski izvještaji

- (a) Ciljevi finansijskih izvještaja
- (b) Korisnici i njihove informacione potrebe
- (c) Osnovne karakteristike finansijskih izvještaja
 - (i) bilans stanja
 - (ii) bilans uspjeha
 - (iii) izvještaj o tokovima gotovine
 - (iv) izvještaj o promjenama u kapitalu

	<p>(v) računovodstve politike i bilješke uz finansijske izvještaje (obraditi do određenog stepena)</p> <p>(d) Izrada finansijskih izvještaja za:</p> <p>(i) samostalne preduzetnike (prosto knjigovodstvo)</p> <p>(ii) društva lica</p> <p>(iii) društva kapitala, uključujući bilanse uspjeha i bilanse stanja za interne i eksterne svrhe i izradu osnovnih izvještaja o gotovinskom toku za preduzeća sa ograničenom odgovornošću (isključujući izvještaje o gotovinskom toku grupe), u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima. Slijedeće bilješke uz finansijske izvještaje trebaju biti obavezno uključene:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promjene u kapitalu – stalna sredstva – događaji nastali nakon datuma bilansa stanja – potencijalne obaveze i potencijalna sredstva – troškovi istraživanja i razvoja <p>6. Interpretacija</p> <p>(a) Racio analiza računovodstvenih informacija i osnovne interpretacije</p> <p>(i) koeficijent(i) likvidnosti</p> <p>(ii) koeficijent(i) profitabilnosti</p> <p>(iii) koeficijenti obrta zaliha i potraživanja</p> <p>(iv) izračunavanje i značaj izračunavanja koeficijenta zaduženosti</p>
--	---

LITERATURA:

- I. *Sidney J. Gray, Belverd E. Needles, Jr.* (2002) *Finansijsko računovodstvo – opšti pristup*. Copyright: Houghton Mifflin Company, izdavač: Savez računovođa i revizora Republike Srpske, 698 str.
- II. *Prof dr Janko Klobučar*: *Računovodstvo*, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, (2000)
- III. *Prof dr Vinko Belak, Željko Bošnjak, Maja Pehar*, *Financijsko računovodstvo*, Fircon, Mostar, (2006)
- IV. *Prof. dr Kata Škarić – Jovanović* (2005): *Finansijsko računovodstvo*. Ekonomski fakultet u Beogradu, Centar za izdavačku delatnost, 461 str.
- V. *Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja* (2004) Prevod Saveza Računovođa i revizora Republike Srpske, 959 str. ,
- VI. *Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja – izmjene u MRS* (2005, 2006) Seminarski materijal – KPE: I, II, III dio, Savez Računovođa i revizora Republike Srpske
- VII. *Prof dr Jahić Mehmed*: "Finansijsko računovodstvo", prvo izdanje, Zavod za računovodstvo i reviziju FBiH, Sarajevo, 2003.
- VIII. *Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja* (uključujući i MRS), SRR FBiH, 2006.
- IX . *Aktuelni kontni plan profesionalnog tijel*

<p>Predmet 2</p>	<p>TROŠKOVNO RAČUNOVODSTVO I UVOD U UPRAVLJAČKO RAČUNOVODSTVO</p>
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>I Strukturni elementi računovodstva preduzeća</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Menadžment, konceptualni okvir savremenog računovodstva 2. Informacioni ciljevi, ishodište računovodstvenog strukturiranja i informisanja <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Finansijsko računovodstvo – strukturni element računovodstva preduzeća <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. Značaj finansijsko – računovodstvenog izvještavanja 2.1.2. Povezanost finansijskog i upravljačkog računovodstva 2.2. Upravljačko računovodstvo - strukturni element računovodstva preduzeća <ol style="list-style-type: none"> 2.2.1. Informacioni ciljevi upravljačkog računovodstva 2.2.2. Odnos finansijskog i upravljačkog računovodstva 2.2.3. Računovodstvo troškova – ishodište upravljačkog računovodstva 2.2.4. Ključne aktivnosti i uloge savremenog upravljačkog računovodstva <ol style="list-style-type: none"> a) Ključne aktivnosti - službe upravljačkog računovodstva b) Uloge upravljačkog računovodstva v) Etički standardi za upravljačke računovođe <p>II Elementi i determinante upravljački orijentisanog računovodstva</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elementi organizacionog ustrojstva 2. Determinante organizacionog ustrojstva 3. Računovodstvo troškova, polazna osnova prilagođavanja računovodstva potrebama savremenog menadžmenta <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Pojam, svrhe informisanja, strukturni elementi računovodstva troškova 3.2. Preduslovi uvođenja i funkcionisanja računovodstva troškova 3.3. Izveštaji računovodstva troškova

3.4. Informacioni ciljevi kalkulacije

3.5. Informacioni značaj kratkoročnog obračuna uspjeha preduzeća i njegovih segmenata

III Preduslovi uvođenja i funkcionisanja računovodstva troškova

1. Spoznaja troškova i učinaka kao predmeta obračuna

2. Različiti troškovi za različite svrhe

2.1. Klasifikacija i obilježje podjele troškova za potrebe bilansiranja

2.1.1. Troškovi proizvoda i troškovi perioda

2.1.2. Troškovi po vrstama

2.1.3. Troškovi prema ponašanju s obzirom na izazivače

2.1.4. Troškovi po nosiocima i mjestima

2.1.5. Ostale klasifikacije troškova

2.2. Klasifikacija i obilježje podjele troškova za potrebe donošenja odluka

2.2.1. Troškovi prema promjenama u obimu aktivnosti

2.2.2. Relevantni i irelevantni

2.2.3. Inkrementalni, nenadoknadivi, oportunitetni

2.3. Klasifikacija i obilježje podjele troškova za potrebe kontrole

2.3.1. Kontrolabilni i nekontrolabilni

2.3.2. Troškovi prema promjenama u obimu aktivnosti

3. Metodologija i značaj obuhvatanja troškova po različitim oblastima

3.1. Značaj obuhvata troškova po vrstama

3.2. Značaj obuhvata troškova po mjestima

3.3. Značaj obuhvata troškova između mjesta troškova

3.4. Značaj obračuna nosilaca troškova u vremenu

3.5. Značaj obračuna nosilaca troškova po jedinici

3.6. Značaj kratkoročnog obračuna rezultata preduzeća i segmenata

4. Klasa 9 kontnog plana – mjesto odvijanja računovodstva troškova

4.1. Struktura klase 9

4.2. Šematski obuhvat oblasti obračuna troškova

4.3. Uticaj Pravilnika o primjeni kontnog plana na korištenje određenih konta klase 9

4.4. Uticaj MRS na korištenje određenih konta klase 9

	<p>4.5. Praktičan primjer klase 9 u nivou pogonskog računovodstva</p> <p>5. Obilježje sistema obračuna troškova i njihove informacione podobnosti</p> <p>5.1. Obilježja sistema obračuna po stvarnim i planskim (standardnim) ukupnim i nepotpunim troškovima</p> <p>5.2. Informacioni značaj obračuna po stvarnim i planskim (standardnim) ukupnim i nepotpunim troškovima</p> <p>6. Značaj oraganizacione strukture i tipa proizvodnje za obračun nosilaca troškova</p> <p>6.1. Organizaciona struktura i mjesta troškova</p> <p>6.2. Kriterijumi izbora mjesta troškova</p> <p>6.3. Tip proizvodnje nosioca troškova na grupi 95 i metoda kalkulacije</p> <p>6.4. Proizvodnja po porudžbini – metod dodatne kalkulacije troškova pojedinog posla, porudžbine, pacijenta, pravnog slučaja, revizije</p> <p>6.5. Procesna proizvodnja – metod divizione kalkulacije</p> <p>6.6. Obuhvat različitih tipova proizvodnje u okviru glavne knjige klase 9</p> <p>6.7. Vrednovanje završene i nezavršene proizvodnje (konta grupe 95 i 96) u masovnoj proizvodnji sa više faza i varijanti početnih i krajnjih zaliha</p>
--	--

LITERATURA:

1. *Prof Dr Rodić Jovan i Prof Dr Snežana Rakovački – Tubić* "Računovodstvo troškova"
2. *Horngren Charles, Foster George, Datar Srikant* Cost Accounting - Udruženja računovođa i revizora F BiH i Udruge računovodstvenih i finansijskih djelatnika Herceg Bosne, 2002. godine.
3. *Doc Dr Meliha Bašić, Prof Dr Ibro Popić, Ševala Isaković – Kaplan, Emina Resić-* „Troškovno računovodstvo – praktikum“, Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2005
4. *Nikola Stevanović* – "Sistemi obračuna troškova"

Predmet 3	MENADŽMENT I KOMUNIKACIJE
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Pojam menadžmenta i menadžera</p> <p>a) Pojmovno određenje menadžmenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • menadžment kao skup ljudi • menadžment kao proces • menadžment kao nauka i vještina • menadžment kao profesija <p>b) Posao menadžera</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcije menadžera • uloga menadžera • vrste menadžera • karakteristike menadžera <p>c) Evolucija menadžmenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • rani menadžment • moderni menadžment <p>d) Osnove planiranja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojam, značaj i ciljevi planiranja • proces planiranja • pojam i značaj, vrste i karakteristike ciljeva <p>e) Organizaciona struktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • dizajniranje organizacione strukture • utvrđivanje i podjela posla • modeli organizacionih struktura (funkcionalna, proizvodna, teritorijalna, tržišna, projektna, matična, timska i mrežna) • delegiranje autoriteta. <p>2. Menadžment ljudskih resursa</p> <p>a) Pojam, značaj i ciljevi menadžmenta ljudskih resursa</p> <p>b) Planiranje ljudskih resursa</p> <p>c) Regrutovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojam i cilj regrutovanja • Izvori regrutovanja

	<ul style="list-style-type: none"> • Metode regrutovanja <p>d) Selekcija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojam selekcije • Proces selekcije • Analiziranje prijave kandidata • Anketiranje kandidata • Intervjuisanje kandidata • Testiranje kandidata <p>e) Ocjenjivanje uspješnosti zaposlenih</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojam značaj i cilj ocjenjivanja uspješnosti zaposlenih • Ocjenjivanje uspješnosti izvršilaca • Ocjenjivanje uspješnosti menadžera <p>3. Komuniciranje</p> <p>a) Pojam, značaj i ciljevi komuniciranja</p> <p>b) Proces komunikacije</p> <ul style="list-style-type: none"> • selekcija informacija • kodiranje • prenos poruke • primanje poruke • dekodiranje • uspostavljanje povratne sprege <p>c) Vrste komunikacija</p> <ul style="list-style-type: none"> • verbalna i neverbalna komunikacija • komunikacija prema dole, prema gore i horizontalna komunikacija <p>d) Komunikacione mreže</p> <ul style="list-style-type: none"> • formalne komunikacione mreže • neformalne komunikacione mreže <p>4. Motivisanje</p> <p>a) Pojam motivisanja</p> <p>b) Uloga i značaj motivacije</p> <p>c) Faktori individualne motivacije</p> <p>d) Pristupi motivaciji</p> <p>e) Teorije motivacije</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasična teorija motivacije
--	--

	<ul style="list-style-type: none">• teorija ljudskih odnosa• teorija ljudskih resursa• sadržajne teorije motivacije• procesne teorije motivacije početnih i krajnjih zaliha
--	--

LITERATURA:

1. *Prof. Dr Ranko Lončarević*, Menadžment, Ekonomski fakultet u Banjaluci, 2006, (glave 1, 2, 3, 5, 6, 7 i 8)
2. *Prof. Dr Aziz Šunje*, "Top menadžer – vizionar i strateg", Tirada, Sarajevo, 2003., (I i IV dio)

Predmet 4	INFORMACIONE TEHNOLOGIJE I PRIMJENE
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Tehnički zahtjevi informacionog sistema</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Informaciona tehnologija (b) Informacionu sistemi i poslovni sistemi (c) Komponente informacionog sistema <p>2. Informacioni podsistem računovodstva</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Tehnološki postupci i tehnologija rada pri primjeni računara b) Tehničke mogućnosti savremenog načina rada c) Glavna knjiga d) Pomoćne poslovne knjige <p>3. Upravljanje informacionim sistemima (IS)</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Uspostavljanje informacionih sistema – organizaciona rješenja (b) Uspostavljanje informacionih sistema – računovodstvena pitanja (c) Organizacija informacionih sistema – strukturalna pitanja (d) Studija izvodljivosti. (e) Iniciranje projekta. (f) Planiranje projekta. (g) Nadzor i kontrola projekta. (h) Softverska podrška za upravljanje projektom <p>4. Projektovanje informacionih sistema</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Proces razvoja informacionih sistema (b) Korisnički zahtjevi (c) Dokumentovanje i modeliranje korisničkih zahtijeva (d) Eksterni dizajn (e) Donošenje rješenja kojima se ispunjavaju zahtijevi, opisa postupaka (f) Isporučka softvera (g) Softverska podrška procesu razvoja sistema <p>5. Ocjena informacionih sistema</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Tehnički zahtijevi koji se postavljaju pred informacione sisteme (b) Usklađenost informacionih sistemima sa zakonskim propisima (c) Provođenje sigurnosnih i zakonskih zahtijeva (d) Kontrola kvaliteta procesa upravljanja i razvoja (e) Testiranje sistema i prihvatanja od strane korisnika (f) Pitanja u vezi implementacijom i metode implementacije (g) Post-implementaciona pitanja <p>6. Standard računovodstvenog softvera</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Opšti podaci o računovodstvenom softveru (b) Karakteristike kvaliteta računovodstvenog softvera (c) Dokumentacija i podrška isporučioaca softvera

	<p>(d) Aplikacione karakteristike računovodstvenog softvera</p> <p>7. Elektronsko poslovanje</p> <p>(a) Modeli elektronskog poslovanja (b) Finansijsko izvještavanje i revizorski izvještaji na Internetu (c) Digitalni potpis (d) Etička pitanja</p> <p>KLJUČNE OBLASTI PROGRAMA</p> <p>Program se sastoji od sedam ključnih oblasti: tehnički zahtjevi IS, informacijski podsystem računovodstva, upravljanje informacionim sistemima, projektovanje informacionih sistema, ocjene informacionih sistema, standarda računovodstvenog softvera i elektronsko poslovanje.</p>
--	--

LITERATURA

1. *Kalakota Ravi, Marcia Robinson: "E-poslovanje 2.0 Vodič ka uspjehu", Mate, 2002.*
2. *Mr Stanislav Polić, Bogoljub Milivojević, dipl. inž. "Informacione tehnologije u računovodstvu", Savez računovođa i revizora Srbije, Beograd, 2000.*
3. *Dr Rade Stankić, Dr Branko Krsmanović, „Elektronsko poslovanje“, Fakultet spoljne trgovine, Bijeljina, 2007*
4. *Prof. dr. Bajgorić Nijaz: "Menadžment informacijskih tehnologija", Ekonomski fakultet Sarajevo, 2007.*

Predmet 5	POSLOVNO PRAVO I POREZI
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Poslovno pravo</p> <p>1.1. Pojam i osnovne karakteristike privrednih društava</p> <p><u>1.1.1. Pojam preduzeća i preduzetnika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Preduzeće (privredno, trgovačko društvo) i preduzetnik (trgovac pojedinac, vlasnik STR, SZR) - pojam, osnovne karakteristike (osnivanje, djelatnost, sjedište, firma, zastupanje); - Imovina preduzeća, udjeli i dionice, odgovornost za obaveze, upravljanje, organi preduzeća; <p><u>1.1.2. Organi upravljanja i zaštita interesa vlasnika i povjerilaca</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skupština - organ vlasnika, upravni odbor - organ upravljanja, direktor - organ poslovođenja, nadzorni odbor - organ nadzora); - Razlike u šemi rukovođenja privrednim društvima (Javna preduzeća, sistem jednostepenog i dvostepenog upravljanja tj. šema u kojoj je razdvojena funkcija upravljanja i nadzora - postoji UO i NO i šema u kojoj se ne razdvaja funkcija rukovođenja i nadzora - samo NO); - Zaštita interesa dioničara i vlasnika (udioničara) od zloupotrebe imovine preduzeća; - Zaštita interesa povjerilaca i snošenje rizika poslovanja; <p><u>1.1.3. Osnovne karakteristike pojedinih oblika organizovanja preduzeća</u></p> <p><u>1.1.3.1. Društva lica</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ortačko društvo (karakteristike, osnivanje, odgovornost za poslovanje i rizik, poslovanje i gašenje preduzeća); - Komanditno društvo (karakteristike, osnivanje, odgovornost za poslovanje i rizik komplementara i komanditora, poslovanje i gašenje preduzeća); <p><u>1.1.3.2. Društva kapitala</u></p> <p>Dioničko društvo</p> <ul style="list-style-type: none"> - simultano i sukcesivno osnivanje, - minimalni osnivački kapital, minimalni broj osnivača, prospekt, - dionice i njihovo emitovanje, vrste dionica, - organi upravljanja, odgovornost, - skupština i način odlučivanja u skupštini; <p>Društvo sa ograničenom odgovornošću</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnivanje, minimalni osnivački kapital, maksimalni broj osnivača, - udio i njihova prodaja i povlačenje, - organi upravljanja, odgovornost, - način odlučivanja,

	<p>- privid pravne ličnosti - problem "miješanja" privatne i imovine preduzeća;</p> <p><u>1.1.3.3. Javna preduzeća - Cilj osnivanja, vlasništvo, upravljanje javnim preduzećima;</u></p> <p><u>1.1.4. Statusne promjene i promjene oblika preduzeća</u></p> <p>Spajanje, Preuzimanje, Promjena pravne forme;</p> <p>1.2. Likvidacija i stečaj</p> <p>1.2.1. Likvidacioni postupak</p> <p>Svrha, razlozi i predmet likvidacionog postupka Dioba</p> <p>1.2.2. Stečajni postupak</p> <p>Stečajni razlozi, ciljevi stečajnog postupka, stečajni dužnik,</p> <p>- Stečajni upravnik</p> <p>Opšta dejstva otvaranja stečajnog postupak na:</p> <p>- Povjerioce, - Vlasnike, - Zaposlene, - Druge zainteresovane strane.</p> <p>2. Obligacioni odnosi</p> <p><u>2.1. Pravni odnosi: pojam i dometi pravnog odnosa, objekti pravnog odnosa, imovina</u></p> <p>Pravni promet i pravni poslovi Nevažeći, ništavi i rušljivi pravni poslovi, te posljedice nevažnosti pravnog posla Zastupništvo, vršenje i zaštita prava</p> <p><u>2.2. Obligacije</u></p> <p>Dejstvo ugovora:</p> <p>- Dejstvo ugovora prema stranama - Dejstvo ugovora prema trećim licima - Odgovornost strana zbog pravnih i fizičkih nedostataka stvari - Prestanak ugovora</p> <p>Pričinjavanje štete drugome:</p> <p>- Uopšte o naknadi štete - Imovinska šteta - Naknada štete</p> <p>Jednostrana izjava volje:</p> <p>- Vrijednosni papiri</p> <p>Docnja</p> <p>Promjena subjekta obligacije:</p> <p>- Cesija - Preuzimanje duga</p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Asignacija <p>Ispunjenje obligacije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompenzacija (Prebijanje) - Novacija (Prenov) obligacije <p><u>2.3. Vrijednosni papiri</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Pojam i opšta pravila o vrijednosnim papirima - Vrste vrijednosnih papira - Prava kod vrijednosnih papira - Mjenica - Ček - Dionice <p>3. Porezi</p> <p>3.1. Poreski sistem i porezi - istorijski razvoj poreza, karakteristika poreza, klasifikacija poreza, teritorijalna pripadnost; osnovna poreska načela (načelo finansijske isplativosti, ekonomsko načelo, socijalno-političko i administrativno-tehničko):</p> <p>3.2. Elementi oporezivanja - poreski subjekt, poreski obveznik, rezident i nerezident, poreski destinatar, poreski platac, poreski izvor, poreski objekat, poreska osnovica, poreska stopa, poreska sposobnost (kapacitet);</p> <p>3.3. Utvrđivanje poreza, poreski katastar i poreska administracija - dospjeće poreza, dobrovoljna i prinudna naplata, otpis poreza, povrat poreza (refrakcija), poreska zastara;</p> <p>3.4. Direktni i indirektni porezi – osnovne karakteristike, istorijski pregled vrsta i značaja ovih grupa poreza na prostoru bivše SFRJ i BiH, kratak pregled evropskih iskustava;</p> <p>3.5. Carine - definicija, svrha, obračun i plaćanje i dr.</p> <p>3.6. Akcize - predmet oporezivanja, poreski obveznik, poreske stope, način obračunavanja i izmirenja poreske obaveze, poreske i kontrolne markice, ekonomski značaj prihoda od akciza;</p> <p>3.7. PDV - predmet oporezivanja PDV-om u BiH, poreski obveznik, definicija malog poreskog obveznika, poreska oslobođanja, poreska stopa, prijava poreske obaveze, poreska administracija, ekonomski značaj, harmonizacija u okviru EU – kratak osvrt;</p> <p>3.8. Porez na dobit–predmet oporezivanja, značaj u postizanju ciljeva privlačenja stranog kapitala;</p> <p>3.9. Dvostruko i višestruko oporezivanje – vrste, nemogućnost izbjegavanja dvostrukog oporezivanja, sistemsko izvjeđavanje dvostrukog oporezivanja, međunarodne reperkusije, mjere u domenu bilateralnih i multilateralnih odnosa između zemalja;</p> <p>3.10. Ostali javni prihodi - takse, naknade, kamate i kazne;</p> <p>3.11. Doprinosi socijalnog osiguranja – značaj, način ubiranja, državni fondovi, reforma sistema socijalnog osiguranja i osnovne informacije o funkcionisanju privatnih penzionih i zdravstvenih fondova;</p>
--	---

LITERATURA:

1. *Prof dr Veljko Trivun*, "Nacionalno i evropsko pravo"
2. *Marko Rajčević*, „Poslovno pravo“ Pravni fakultet B.Luka, 2007.g.
3. *Prof dr Bogdan Loza*, „Obligaciono pravo“ Pravni fakultet S.Sarajevo, Sarajevo 2000.
4. Zakon o preduzećima u RS i Zakon o privrednim društvima u FBiH
5. Zakon o javnim preduzećima
6. Zakon o o stečajnom postupku
7. Zakon o likvidacionom postupku
8. Zakon o obligacionim odnosima ("Sl.list SFRJ", br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89,"Sl.glasnik RS", broj: 17/93, 3/96, 39/03, 74/04)
9. Zakon o porezu na dodatu vrijednost („Sl.glasnik BiH“, br. 9/05 i 35/05)
10. Zakon o javnim nabavkama u Bosni i Hercegovini ("Sl.glasnik BiH", broj: 49/04, 19/05, 52/05, 92/05, 94/05, 8/06, 24/06 i 70/06)
11. Zakon o reviziji institucija Bosne i Hercegovine ("Sl.glasnik BiH", broj: 12/06)

Predmet 6	PRIMJENA UPRAVLJAČKOG RAČUNOVODSTVA
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>I Strukturni elementi računovodstva preduzeća</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Menadžment, konceptualni okvir savremenog računovodstva 2. Informacioni ciljevi, ishodište računovodstvenog strukturiranja i informisanja 2.3. Finansijsko računovodstvo – strukturni element računovodstva preduzeća <ol style="list-style-type: none"> 2.3.1. Značaj finansijsko – računovodstvenog izvještavanja 2.3.2. Povezanost finansijskog i upravljačkog računovodstva 2.4. Upravljačko računovodstvo - strukturni element računovodstva preduzeća <ol style="list-style-type: none"> 2.4.1. Informacioni ciljevi upravljačkog računovodstva 2.4.2. Odnos finansijskog i upravljačkog računovodstva 2.4.3. Računovodstvo troškova – ishodište upravljačkog računovodstva 2.4.4. Ključne aktivnosti i uloge savremenog upravljačkog računovodstva <ol style="list-style-type: none"> a) Ključne aktivnosti - službe upravljačkog računovodstva b) Uloge upravljačkog računovodstva v) Etički standardi za upravljačke računovođe <p>II Elementi i determinante upravljački orijentisanog računovodstva</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Elementi organizacionog ustrojstva 5. Determinante organizacionog ustrojstva 6. Računovodstvo troškova, polazna osnova prilagođavanja računovodstva potrebama savremenog menadžmenta <ol style="list-style-type: none"> 6.1. Pojam, svrhe informisanja i strukturni elementi računovodstva troškova 6.2. Preduslovi uvođenja i funkcionisanja računovodstva troškova

	<p>6.3. Izveštaji računovodstva troškova</p> <p>6.4. Informacioni ciljevi kalkulacije</p> <p>6.5. Informacioni značaj kratkoročnog obračuna uspjeha preduzeća i njegovih segmenata</p> <p>III Upravljačko računovodstvo i promjenljivo okruženje</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Usaglašavanje strategije organizacione strukture, stila upravljanja i računovodstvenog izvještavanja 2. Računovodstvo troškova, kratkoročni obračun segmenata, eksterni i interni korisnici 3. Odvijanje računovodstva segmenata na klasi 9 4. Uticaj različitih sistema obračuna troškova na visinu periodičnog rezultata <p>IV Aktivnosti i značaj upravljačkog računovodstva u funkciji planiranja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojam i značaj računovodstvenog planiranja (budžetiranja) 2. Vrste budžeta 3. Proces pripreme operativnog plana 4. Planiranje i računovodstvo odgovornosti 5. Glavni budžet 6. Standardni troškovi i analiza odstupanja 7. Odgovornost i kontrolabilnost <p>V Aktivnosti i značaj upravljačkog računovodstva u funkciji kontole</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojam i značaj fleksibilnog budžeta 2. Vrste i karakter odstupanja od budžetiranih vrijednosti direktnih troškova 3. Vrste i karakter odstupanja od budžetiranih vrijednosti indirektnih troškova 4. Vrste i karakter odstupanja od budžetiranih vrijednosti prihoda <p>VI Aktivnosti i značaj upravljačkog računovodstva u funkciji motivacionog mehanizma menadžmenta</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojam motivacionog mehanizma decentralizovanog preduzeća 2. Računovodstveno planiranje prilagođeno potrebama utvrđivanja standarda za mjerenje uspjeha menadžmenta 3. Računovodstveno obuhvatanje troškova i rezultata profitnih i investicionih centara u funkciji motivacije menadžmenta 4. Funkcionisanje sistema motivacije menadžmenta <p>VII Aktivnosti i značaj upravljačkog računovodstva u funkciji</p>
--	---

	<p>procesa donošenja poslovnih odluka</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fokusiranje na ključne teme u odlučivanju i kontroli menadžmenta i upravljačkog računovođe <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Kupci u fokusu 1.2. Ključni faktori uspjeha (troškovi, kvalitet, vrijeme, inovacije) 1.3. Stalno usavršavanje 1.4. Analiza lanca vrijednosti i lanca dobavljača 1.3. Stil upravljanja i organizaciona struktura 2. Faze procesa donošenja poslovnih odluka i upravljačko računovodstvo 3. Instrumenti u vrednovanju alternativa i olakšavanju pronalaska adekvatnog izvora <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Analiza odnosa troškovi – obim aktivnosti – dobitak (CVP analiza) 3.2. Cost – benefit analiza, kategorije troškova i primjeri alternativnog poslovnog odlučivanja 4. Računovodstvena podrška politici cijena u promjenljivom okruženju
--	--

LITERATURA:

1. *Prof Dr Rodić Jovan i Prof Dr Snežana Rakovački – Tubić* “Računovodstvo troškova”
2. *Horngren Charles, Foster George, Datar Srikant* Cost Accounting - Udruženja računovođa i revizora F BiH i Udruge računovodstvenih i finansijskih djelatnika Herceg Bosne, 2002. godine.
3. *Doc Dr Meliha Bašić, Prof Dr Ibro Popić, Ševala Isaković – Kaplan, Emina Resić-* „Troškovno računovodstvo – praktikum“, Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2005
4. *Nikola Stevanović* – “Sistemi obračuna troškova”
5. *Stevanović Nikola, Malinić Dejan, Milićević Vlado,* “Upravljačko računovodstvo”, Centar za izdavačku djelatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, 2006. godine

6. *Novičević Blagoje* : “ Upravljačko računovodstvo- budžetska kontrola”, Prosveta , Niš 2002 godine

Predmet 7	FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE 2
	<p style="text-align: center;">SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Računovodstveni principi, koncepti i teorija</p> <p>(a) Okvir za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja Komiteta za međunarodne računovodstvene standarde</p> <p>(b) Teorija agencije.</p> <p>(c) Promjene nivoa cijene, održavanje kapitala</p> <p>2. Regulatorni okvir</p> <p>(a) Struktura Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (IASB).</p> <p>(b) Postupak donošenja standarda.</p> <p>(c) Uloga Komisije za interpretacije međunarodnog finansijskog izvještavanja (IFRIC)</p> <p>3. Izrada i prezentovanje finansijskih izvještaja za društva kapitala</p> <p>(a) Računovodstveno obuhvatanje akcijskog kapitala i rezervi</p> <p style="padding-left: 20px;">(i) emitovanje i otkup akcija</p> <p style="padding-left: 20px;">(ii) koncepti održavanja kapitala</p> <p style="padding-left: 20px;">(iii) bruto dobitak i bruto gubitak</p> <p style="padding-left: 20px;">(iv) neto dobitak i zadržana zarada</p> <p style="padding-left: 20px;">(v) revalorizacije i prenesene rezerve</p> <p>(b) Materijalna i nematerijalna stalna sredstva</p> <p>(d) Dugoročna finansijska ulaganja (posebno ulaganja u finansijski lizing i kupovinu dionica drugog pravnog lica)</p> <p>(e) Ulaganja u nekretnine – složeniji aspekti MRS 40</p> <p>(f) Obrtna – tekuća sredstva</p> <p>(g) Zarada po dionici, isključujući razvodnjavanje</p> <p>(h) Porez u poslovnim knjigama preduzeća uključujući:</p> <p style="padding-left: 20px;">(i) tekuća poreska sredstva i tekuće poreske obaveze</p> <p style="padding-left: 20px;">(ii) odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze</p> <p>(i) Dugoročna i kratkoročna rezervisanja (isključujući složenije aspekte poput rezervisanja za penzije)</p> <p>4. Izrada konsolidovanih finansijskih izvještaja</p> <p>(a) Definicija zavisnog preduzeća</p> <p>(b) Isključivanje iz konsolidacije</p> <p>(c) Izrada konsolidovanog bilansa uspjeha i bilansa stanja, uključujući:</p> <p style="padding-left: 20px;">(i) eliminisanje transakcija unutar grupe</p> <p style="padding-left: 20px;">(ii) korekcije fer vrijednosti</p> <p>5 Analiza i interpretacija finansijskih izvještaja i s njima povezanih</p>

	<p>informacija</p> <p>(a) Analiza informacija o preduzeću.</p> <p>(b) Izrada izvještaja o finansijskoj uspješnosti za različite grupe korisnika</p> <p>(c) Izrada i analiza izvještaja o tokovima gotovine za pojedinačno preduzeće</p> <p>(d) Transakcije između povezanih strana – računovodstveni i poreski aspekt</p> <p>(e) Informacije po segmentima (isključujući segmente tipa investicionog centra).</p>
--	--

LITERATURA:

- I. *Sidney J. Gray, Belverd E. Needles, Jr. (2002) „Finansijsko računovodstvo – opšti pristup“* Copyright: Houghton Mifflin Company, izdavač: Savez računovođa i revizora Republike Srpske, 698 str.
- II. Prof Dr *Vinko Belak, Željko Bošnjak, Maja Pehar*, „Financijsko računovodstvo“, Fircon, Mostar, 2006
- III. *Prof Dr Kata Škarić – Jovanović (2005):“* Finansijsko računovodstvo“- Ekonomski fakultet u Beogradu, Centar za izdavačku delatnost, 461 str.
- IV. Prof Dr *Mehmed Jahić: „Finansijsko računovodstvo“*, Zavod za računovodstvo i reviziju F BiH, Sarajevo, 2003
- V. *Senad Pekmez: MRS – Trendovi i tehnike objavljivanja*, Sarajevo, 2002
- VI. *Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (2004)* Prevod Saveza računovođa i revizora Republike Srpske, 959 str.
- VII. *Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja – izmjene u MRS (2005, 2006)* Seminarski materijal – KPE: I, II, III dio, Savez računovođa i revizora Republike Srpske
- VIII. *ACCA 2.5, Finansijsko izvještavanje, Međunarodni standardi, Udruženje računovođa i revizora FBiH, 2001.*
- IX. *Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (uključujući i MRS), Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika FBiH, 2006.*
- X. *Zakonska regulativa koja tretira ovu oblast*

Predmet 8	REVIZIJA I SISTEMI INTERNE KONTROLE
	<p style="text-align: center;">SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Okvir revizije</p> <p>(a) Razvoj i promjenljiva priroda revizije. (b) Statutarna revizija, odgovornost, i teorija revizije (c) Profesionalna etika i kodeks ponašanja, njihova primjena na eksternu i internu reviziju, odgovornost za prevare i greške.</p> <p>2. Interna revizija i interna kontrola</p> <p>(a) Uloga interne revizije i interne kontrole i njihova veza sa: (i) ciljevima preduzeća (ii) upravljanjem preduzećem (iii) upravljanjem rizicima (b) Obuhvat i funkcije interne revizije, priroda i obuhvat angažmana interne revizije (c) Organizacija i modaliteti funkcionisanja interne revizije (d) Pojam, značaj, uloga internih kontrola (e) Odnos internih kontrola i interne revizije prema eksternoj reviziji finansijskih izvještaja</p> <p>3. Regulativa</p> <p>(a) Međunarodni standardi i saopštenja revizije, uvjeravanja i etike: (i) razvoj i uloga (ii) odnos sa nacionalnim standardima. (b) Revizori: (i) regulacija i supervizija (ii) odnos sa državom (iii) osnove etike za profesionalne računovodstvene eksperte (iiii) uloga IFAC-a.</p> <p>4. Planiranje revizije, rizik i značajnost u reviziji finansijskih izvještaja</p> <p>(a) Ciljevi revizije finansijskih izvještaja (b) Izjave uprave u finansijskim izvještajima izvođenje ciljeva i postupaka revizije (c) Analitički postupci u planiranju revizije (d) Procjena rizika revizije (e) Materijalnost u reviziji finansijskih izvještaja (f) Sastavljanje i dokumentovanje plana i programa revizije (g) Koordinacija rada kojeg obavljaju drugi (h) Informaciona tehnologija u planiranju i procjeni rizika</p> <p>5. Sistem internih kontrola</p> <p>(a) Ciljevi sistema interne kontrole (b) Inherentne slabosti sistema interne kontrole (c) Komponente sistema interne kontrole (d) Oslanjanje na internu kontrolu u procesu revizije (e) Procijena sistema interne kontrole od strane revizora uključujući i testove kontrola i izvještavanje osoba zaduženih za upravljanje</p> <p>6. Pribavljanje dokaza revizije</p> <p>(a) Metode i tehnike pribavljanja dokaza revizije (b) Analitički postupci kao suštinski dokaz</p>

	<p>(c) Testiranje salda i transakcija (d) Revizorske tehnike uz pomoć računara (e) Primjena metode uzorka u reviziji (f) Revizorsko ispitivanje naknadnih događaja (g) Provjera održivosti pretpostavke o stalnosti poslovanja (h) Ostali završni postupci revizije (i) Sveobuhvatna provjera pribavljenih dokaza (j) Modifikacije plana i programa revizije (k) Dokumentacija i radni papiri revizora</p> <p>7. Izvještavanje o reviziji finansijskih izvještaja (a) Forma i sadržaj nemodifikovanih i modifikovanih revizorskih izvještaja o finansijskim izvještajima (b) Način izvođenja mišljenja revizora o finansijskim izvještajima (c) Forma i sadržaj ostalih izvještaja eksterne revizije (d) Preporuke vezane za unapređenje uspješnosti poslovanja</p> <p>KLJUČNE OBLASTI PROGRAMA Ključne oblasti programa su sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • profesionalna etika koja je relevantna za rad računovođa u javnoj praksi i u preduzećima • procjena rizika i odgovor na procijenjene rizike od strane eksternih revizora • uloga interne revizije u upravljanju rizicima i upravljanju preduzećima • sistem interne kontrole • suštinski revizorski dokaz • izvještaji nezavisne revizije
--	--

LITERATURA:

1. *Hayes R. i drugi*, "Principi revizije - međunarodna perspektiva", Prevod, Savez računovođa i revizora Republike Srpske, Banja Luka, 2002.
2. *Božić R, Kondić N*, „Revizija finansijskih izvještaja - vodič kroz praktičnu reviziju”, II izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Banja Luka - Istočno Sarajevo, 2007.
3. *William E. Messier*. „Revizija“, Faber&Zgombić Plus, Revicon, Zagreb, 2000
4. *Prof Dr Vladislav Đurasović*: "Interna kontrola i interna revizija", "Finrar" Banja Luka , 2007 godina
5. *Kerim Agić*: Uloga interne kontrole u reviziji finansijskih izvještaja, Revicon, 2003, Sarajevo
6. *Andrić M, Krsmanović B, Jakšić D*, Revizija - teorija i praksa, IV izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Subotica, 2004.
7. *D. R. Carmichael; John J. Willingham*: Pojmovi i metode revizije McGraw-Hill, Inc. Mate, zagreb, 2000
8. Međunarodni standardi revizije, uvjeravanja i etike, Prevod, Savez računovođa i revizora Srbije i Savez računovođa i revizora Republike Srpske, 2005.

Predmet 9	PRIMJENA FINANSIJSKOG MENADŽMENTA
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Ciljevi, svrha i uloga finansijskog menadžmenta</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Priroda, svrha i područje istraživanja finansijskog menadžmenta b) Odnos finansijskog menadžmenta i drugih finansijskih disciplina c) Problemi višestrukih sudionika u finansijskom menadžmentu i s tim u vezi višestrukih ciljeva d) Poslovne funkcije preduzeća i zadaci poslovnih funkcija e) Odnos finansijske funkcije i drugih poslovnih funkcija <p>2. Okruženje finansijskog menadžmenta</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Poslovna i porezna okolina b) Tržište novca <ul style="list-style-type: none"> - Definicija i uloga novčanog tržišta - Vrste novčanog tržišta - Institucionalne forme novčanog tržišta - Instrumenti novčanog tržišta c) Tržište kapitala <ul style="list-style-type: none"> - Pojam i uloga tržišta kapitala - Institucionalne forme tržišta kapitala i oblici trgovanja kapitalom - Instrumenti tržišta kapitala d) Finansijski posrednici e) Kamatne stope i krivulje prinosa od ulaganja <p>3. Procjena vrijednosti vrijednosnih papira tržišta kapitala</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Vremenska vrijednost novca b) Koncepti procjene vrijednosti c) Procjena vrijednosti obveznica d) Procjena vrijednosti dionica e) Izračun stope prinosa <p>4. Upravljanje obrtnim sredstvima</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Pojam obrtna sredstva i važnost upravljanja obrtnim sredstvima <ul style="list-style-type: none"> - optimalna razina tekuće imovine - finansiranje tekuće imovine (kratkoročno vs. dugoročno finansiranje, agresivna vs. konzervativna finansijska politika) b) Upravljanje gotovinom i utrživim vrijednosnim papirima <ul style="list-style-type: none"> - motivi držanja gotovine - ubrzavanje naplate i usporavanje isplate gotovine - odabir utrživih vrijednosnih papira - instrumenti tržišta novca c) Upravljanje potraživanjima od kupaca i zalihama <ul style="list-style-type: none"> - politike kreditiranja i naplate - ocjena boniteta dužnika - ABC metoda kontrole zaliha

	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomska količina narudžbe (EOQ) - kontrola zaliha tačno na vrijeme (JIT) <p>d) Kratkoročno finansiranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - spontano finansiranje - ugovoreno finansiranja - samofinansiranje - kreditiranje - specifični izvori finansiranja <p>5. Određivanje strukture izvora finansiranja</p> <p>a) Poslovna poluga</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tačka pokrića, stepen poslovne poluge, poslovni rizik <p>b) Finansijska poluga</p> <ul style="list-style-type: none"> - EBIT-EPS analiza, stepen finansijske poluge, finansijski rizik <p>c) Ukupna poluga i ukupni rizik preduzeća</p> <p>d) Odnosi pokrića</p> <p>e) Pristup neto poslovne dobiti vs. tradicionalni pristup</p> <p>f) Modigliani&Miller teorija – princip ukupne vrijednosti</p> <p>g) Trošak bankrota, agencijski troškovi i porezi</p> <p>6. Procjena kapitalnih ulaganja</p> <p>a) Postupak ocjene isplativosti kapitalnih ulaganja</p> <p>b) Metode ocjene isplativosti kapitalnih ulaganja</p> <ul style="list-style-type: none"> - razdoblje povrata - diskontirano razdoblje povrata - interna stopa prinosa (IRR) - neto sadašnja vrijednost (NPV) - indeks profitabilnosti (PI) <p>c) Poteškoće kod odabira ulaganja</p>
--	---

LITERATURA:

1. *James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr.:* "Osnove finansijskog menadžmenta", deveto izdanje, MATE, Zagreb, 2002.
2. *Prof. dr. Dragan Mikerević:* "Finansijski menadžment", Ekonomski fakultet Banja Luka i Finrar, Banja Luka, 2005.
3. Adnan Rovčanin, Upravljanje finansijama, II.dopunjeno izdanje, Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo 2004.

Predmet 10	NAPREDNO UPRAVLJAČKO RAČUNOVODSTVO
	<p style="text-align: center;">SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>I Od konvencionalnog do strateški orijentisanog upravljačkog računovodstva</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Faze razvoja konvencionalnog upravljačkog računovodstva <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Faza apsolutno istinitih informacija 1.2. Faza uslovno istinitih informacija 1.3. Faza ekonomično istinitih informacija 1.4. Bihevioristička faza 2. Konvencionalno upravljačko računovodstvo - strategijski problemi 3. Strategijska analiza troškova <p>II Prilagođavanje računovodstvenog informisanja potrebama savremenog upravljanja preduzećem</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uloga strateškog menadžmenta u razvoju računovodstvenog informisanja 2. Strateško upravljačko računovodstvo – odgovor izazovima savremenih uslova privređivanja preduzeća 3. Analiza profitabilnosti poslovnih segmenata 4. Analiza profitabilnosti proizvoda 5. Analiza profitabilnosti kupaca 6. Benčmarking i analiza odstupanja 7. Upravljanje na bazi izuzetka 8. Konkurentske strategije i ključni faktori uspjeha <p>II Strategijsko upravljačko računovodstvo kao odgovor na izazov modernog menadžmenta</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neophodnost promjene fokusa upravljačkog računovodstva 2. Razvoj koncepta strategijskog upravljačkog računovodstva 3. Posljedice razvoja strategijske dimenzije upravljačkog računovodstva 4. Strategijska analiza troškova 5. Upotreba lanca vrijednosti u strategijskoj analizi troškova <p>III Savremeni koncepti obračuna troškova u funkciji strateškog menadžmenta</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sistem obračuna troškova baziran na aktivnostima 2. Obračun troškova na bazi ciljnih troškova

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Just in time (JIT) proizvodni sistem i Backflush Costing 4. Obračun troškova karakteristika proizvoda (FC Costing) <p>IV Tradicionalni pokazatelji uspješnosti poslovanja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pojam, ciljevi i vrste finansijskih izvještaja 2. Opšta analiza finansijskih izvještaja 3. Racio analiza finansijskih izvještaja <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Racio analiza likvidnosti 3.2. Racio analiza solventnosti 3.3. Racio analiza obrta 3.4. Racio analiza rentabiliteta 4. Analiza neto obrtnog kapitala 5. Analiza novčanih tokova <p>V Sistem uravnoteženih pokazatelja ostvarenja u funkciji efikasnog upravljanja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ograničenja tradicionalnih pokazatelja uspješnosti poslovanja 2. Sadržaj sistema uravnoteženih pokazatelja ostvarenja <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Finansijska perspektiva 2.2. Perspektiva kupca 2.3. Perspektiva internih poslovnih procesa 2.4. Perspektiva učenja i rasta 3. Odabir pokazatelja za svaku perspektivu mjerenja ostvarenja 4. Sistem uravnoteženih pokazatelja ostvarenja kao sistem upravljanja
--	---

LITERATURA:

- I *Vlado Milićević*, „Strategijsko upravljačko računovodstvo“
- II *Nikola Stevanović, Dejan Malinić, Vlado Milićević*, „Upravljačko računovodstvo“
- III Prof dr *Vinko Belak*: „Menadžersko računovodstvo“, RRI F Zagreb,
- IV Doc dr *Meliha Bašić, Prof Dr Ibro Popić, Ševala Isaković – Kaplan, Emina Resić*: „Troškovno računovodstvo – praktikum“, Ekonomski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2005.
- V *Horngren Charles, Foster George, Datar Srikant*“ Cost Accounting a managerial emphasis,“ u prevodu Udruženja računovođa i revizora F BiH i Udruge računovodstvenih i finansijskih djelatnika Herceg Bosne, 2002. godine,
- VI Prof Dr *Vinko Belak* „Menadžersko računovodstvo“, RRI F Zagreb.

Predmet 11	NAPREDNA REVIZIJA
	<p style="text-align: center;">SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1 Profesionalna i etička pitanja</p> <p>(a) Pravila profesionalnog ponašanja prema IFAC-ovom etičkom kodeksu za profesionalne računovođe:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) primjenljiva na sve profesionalne računovođe (ii) primjenljiva na profesionalne računovođe u javnoj praksi (iii) primjenljiva na zaposlene profesionalne računovođe <p>(b) Profesionalna odgovornost i obaveze</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) prevara i greška (ii) profesionalna odgovornost (uključujući nemar) (iii) kriminalne radnje (iv) primjena zakona i drugih propisa (v) profesionalno osiguranje protiv gubitka (vi) zloupotreba povjerljivih informacija. <p>(c) Regulatorno okruženje relevantno za reviziju</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) korporativno upravljanje (ii) kodeks najbolje prakse (iii) odbori za reviziju (iv) efikasnost interne finansijske kontrole (v) zakoni i regulativa o reviziji finansijskih izvještaja <p>2 Proces revizije finansijskih izvještaja prema Međunarodnim standardima revizije, uvjeravanja i etike</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Okvir Međunarodnih standarda revizije (MSR 120) (b) Opšti principi i nadležnost (MSR 200-299) (c) Procjena rizika i odgovori procijenjene rizike (MSR 300-499) (d) Revizijski dokazi (MSR 500-599) (e) Korišćenje rada drugih (MSR 600-699) (f) Zaključci revizije i izvještavanje (MSR 700-799) <p>3 Ostali revizorski angažmani</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Specijalne oblasti (NSR 800-899) (b) Angažovanje na pregledu finansijskih izvještaja (Međunarodni standardi angažovanja na pregledu 2000-2699) (c) Ostala angažovanja koja pružaju uvjeravanje, a ne spadaju u reviziju ili pregled finansijskih informacija (Međunarodni standardi angažovanja na osnovu kojih se pruža uvjeravanje ISAE 3000-3699) (d) Usluge srodne reviziji (ISRS 4000-4699)

4 Informaciona tehnologija u reviziji

- (a) Sistem internih kontrola - opšte i aplikativne kontrole
- (b) Tehnike analize rizika u računarski zasnovanom informacionom sistemu
- (c) Uticaj IT na postupke revizije
- (d) Tehnike revizije uz pomoć računara

5 Kontrola i osiguranje kvaliteta revizije

- (a) Kontrola kvaliteta na nivou revizorskog angažmana i revizorske firme (MSR 220 i MSKK 1)
- (b) Kontrola i osiguranje kvaliteta na nivou profesionalne organizacije članice IFAC-a
- (c) Javni nadzor nad revizijom

6 Interna revizija

- (a) Osnovne karakteristike interne revizije
- (b) Pristupi internoj reviziji i područja djelovanja interne revizije
- (c) Standardi o profesionalna etika interne revizije
- (d) Provođenje interne revizije
- (e) Odnos interne i eksterne revizije

7 Revizija javnih rashoda - državna revizija

- (a) Regulatorna osnova revizije javnog sektora
- (b) Finansijska revizija javnog sektora
- (c) Revizija uspješnosti javnog sektora
- (d) Transparentnost revizorskog izvještaja javnog sektora

8 Regulatorna osnova revizije EU i budućnost revizije

- (a) Zakonski položaj računovođa i revizora u EU - Acquis communautaire
- (b) Institucionalni akteri Evropske Unije
- (c) Direktive Evropske Unije
- (d) Budućnost revizije

KLJUČNE OBLASTI PROGRAMA

Ključne oblasti programa su sledeće:

- pravila profesionalnog ponašanja
- primjena Međunarodnih standarda revizije, uvjeravanja i etike na revizorskim i srodnim angažmanima
- prakse i postupci kontrole i osiguranja kvaliteta
- informaciona tehnologija u reviziji

	<ul style="list-style-type: none">• interna revizija• osnove revizije javnih rashoda• regulativa revizije u EU i budućnost revizije
--	---

LITERATURA:

1. *Hayes R. drugi*, Principi revizije - međunarodna perspektiva, Prevod, Savez računovođa i revizora Republike Srpske, Banja Luka, 2002.
2. *Božić R, Kondić N*, Revizija finansijskih izvještaja - vodič kroz praktičnu reviziju, II izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Banja Luka - Istočno Sarajevo, 2007.
3. *William E. Messier*. Revizija, Faber&Zgombić Plus, Revicon, Zagreb, 2000
4. *Andrić M, Krsmanović B, Jakšić D*, Revizija - teorija i praksa, IV izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Subotica, 2004.
5. *Prof Dr Vladislav Đurasović*: "Interna kontrola i interna revizija", "Finrar" Banja Luka , 2007 godina
6. *D. R. Carmichael; John J. Willingham*: Pojmovi i metode revizije McGraw-Hill, Inc. Mate, zagreb, 2000
7. Međunarodni standardi revizije, uvjeravanja i etike, Prevod, Savez računovođa i revizora Srbije i Savez računovođa i revizora Republike Srpske, 2005.

Predmet 12	NAPREDNO FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE
	<p style="text-align: center;">SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1 Regulatorni okvir odbora za Međunarodne računovodstvene standarde(IASB)</p> <p>(a) Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja, Međunarodni računovodstveni standardi, procedure njihovih izmjena i donošenja novih standarda, uloga i zadaci odgovarajućih tijela IFAC-a u vezi sa unapređenjem i harmonizovanjem (sa drugim okvirima finansijskog izvještavanja u svijetu) računovodstvenog obuhvatanja elemenata i sačinjavanja finansijskih izvještaja u skladu sa potrebama prakse (na primjer, računovodstveno obuhvatanje kapitala i obaveza, sredstva, rezervisanja i potencijalnih sredstava i obaveza, segmenata, povezanih strana, finansijskih instrumenata, poreza, lizinga, troškova penzija i dr.)</p> <p>(b) Sadržaj regulatornog okvira IASB-a u datim praktičnim situacijama.</p> <p>(c) Problemi povezani sa regulatornim okvirom IASB-a, uključujući pitanja priznavanja i mjerenja.</p> <p>(d) Uticaj poslovnih odluka i predloženih izmjena u računovodstvenoj praksi od strane pravnog lica, na finansijske izvještaje.</p> <p>(f) Legitimitet tekuće računovodstvene prakse i njen značaj za korisnike finansijskih izvještaja.</p> <p>2 Izrada i prezentovanje finansijskih izvještaja za društva kapitala</p> <p>(a) Računovodstveno obuhvatanje bioloških sredstava i poljoprivrenih proizvoda</p> <p>(b) Računovodstveno obuhvatanje donacija i državne pomoći</p> <p>(c) Računovodstveno obuhvatanje obezvređenja stalnih sredstava</p> <p>(d) Računovodstveno obuhvatanje revalorizacije i promjena fer vrijednosti sredstava (izuzev finansijskih instrumenata)</p> <p>(e) Računovodstveno obuhvatanje penzionih planova i rezervisanja za penzije</p> <p>(f) Računovodstveno obuhvatanje osnovnih finansijskih instrumenata</p> <p>(g) Računovodstveno obuhvatanje finansijskih derivata</p> <p>(h) Razvodnjavanje zarade po akciji</p> <p>3 Izrada i prezentovanje finansijskih izvještaja za grupe povezanih preduzeća</p> <p>(a) Računovodstveno obuhvatanje ulaganja u pridružena preduzeća</p> <p>(b) Računovodstveno obuhvatanje zajedničkih ulaganja (poduhvata)</p> <p>(c) Konsolidovanje finansijskih izvještaja grupe koja uključuje zavisna, pridružena i zajednički kontrolisana preduzeća</p> <p>4 Tekuća pitanja i dostignuća finansijskog izvještavanja</p> <p>(a) Računovodstveni uticaj okruženja, kulturnih i socijalnih faktora na pravno lice</p>

	<p>(b) Uticaj sadržaja finansijskih izvještaja na korisnike, uključujući promjene u formi i sadržaju periodičnih i godišnjih finansijskih izvještaja i alternativni načini saopštavanja rezultata korisnicima</p> <p>(c) Predložene promjene u strukturi nacionalne i međunarodne regulative i uticaj na globalnu harmonizaciju i standardizaciju</p> <p>(d) Primijenjivost IASB-ovog regulatornog okvira na mala i srednja preduzeća.</p> <p>(e) Trenutna dostignuća u korporativnom izvještavanju</p> <p>5 Analiza i interpretacija finansijskih izvještaja</p> <p>(a) Računovodstvene politike i kombinacije i kvalitet finansijskih izvještaja</p> <p>(b) Analiza imovinskog položaja preduzeća</p> <p>(c) Analiza finansijskog položaja preduzeća</p> <p>(d) Analiza uspješnosti poslovanja preduzeća</p> <p>(e) Racio analiza</p> <p>(f) Rezidualni dohodak, ekonomska i tržišna dodata vrijednost</p>
--	---

LITERATURA:

- I. *Stolowy H, Lebas M. J.* (2006) "Financial Accounting and Reporting - a global perspective", second edition, Thomson,
- II. Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (2004) Prevod Saveza Računovođa i revizora Republike Srpske,
- III. Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja – izmjene u MRS (2005, 2006) Seminarski materijal – KPE: I, II, III dio, Savez Računovođa i revizora Republike Srpske,
- IV. Prof Dr *Vinko Belak, Željko Bošnjak, Maja Pehar*, "Financijsko računovodstvo", Fircon, Mostar, 2006
- V. Prof Dr *Mehmed Jahić*: „Finansijsko računovodstvo”, Zavod za računovodstvo I reviziju F BiH, Sarajevo, 2003
- VI. *Senad Pekmez*: MRS – Trendovi i tehnike objavljivanja, Sarajevo, 2002
- VII. *Prof dr Kata Škarić – Jovanović*: Djelimična razrada RS RS 32 i 39 za potrebe finansijskog izvještavanja - prezentacija, klasifikacija i priznavanje finansijskih instrumenata (Finrar 1/05); Utvrđivanje i računovodstveni tretman gubitaka nastalih obezvređenjem finansijskih instrumenata (Finrar 4/06); Računovodstveni tretman derivata (Finrar 6/06); Računovodstvo zaštite od rizika (Finrar 1/07);
- VIII. Prof Dr *Rodić Jovan*, „Teorija i analiza bilansa”, Beograd, 1997. ili 2003.
- IX. Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (uključujući i MRS), Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika FBiH, 2006.
- X. Zakonska regulativa koja tretira ovu oblast
- XI. Prof dr *Žager Katarina. i Prof Dr Žager Lajoš*, „Analiza finansijskih izvještaja”, prvo izdanje, Zagreb, 1999.

Predmet 13	NAPREDNI FINANSIJSKI MENADŽMENT
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Ciljevi i korporativno upravljanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojam i bitna svojstva pravnog subjektiviteta - organizacioni oblici privrednih društava - upravljanje društvima i organi upravljanja - sistem korporativnog upravljanja - statusne promjene i restrukturiranje privrednih društava <p>2. Izvedeni vrijednosni papiri: osobine i vrednovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - konvertibilni vrijednosni papiri i varanti - opcije, forvardi, fjučersi i svopovi <p>3. Analiza rizika</p> <p>a) Cijena novca</p> <ul style="list-style-type: none"> - struktura kamatnih stopa - faktori koji određuju nivo kamatnih stopa - prilagođavanje kamatnih stopa riziku likvidnosti <ul style="list-style-type: none"> - prilagođavanje kamatnih stopa riziku neizvršenja novčanih obaveza - prilagođavanje kamatne stope prema vremenu dospijeaća - vremenska struktura kamatnih stopa - efekat kamatnih stopa na cijenu kapitala <p>b) Rizik i prinos vrijednosnog papira</p> <ul style="list-style-type: none"> - očekivani prinos i standardna devijacija mogućih prinosa - motivi ulaganja u vrijednosne papire - investitorovi stavovi prema riziku - diverzifikacija: sistemski i nesistemski rizik - Capital Asset Pricing Model: karakterističan smjer, beta vrijednosnog papira, stope prinosa, SML pravac <p>c) Rizik projekta</p> <ul style="list-style-type: none"> - višestruke stope povrata kod projekata - očekivani prinos i standardna devijacija kod projekata - ukupni rizik projekta – drvo vjerovatnoće - ukupni rizik projekta – simulacijski pristup - portfolio projekata - menadžerske opcije <p>4. Kamatna stopa i tečajni rizik</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaštita od rizika upotrebom forvarda, fjučersa, opcija i svopova <p>5. Trošak kapitala</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - trošak duga - trošak prioritenih dionica - trošak glavnice: različiti pristupi - ponderisani prosječni trošak kapitala (WACC) - CAPM: zahtijevane stope prinosa za posebne projekte i posebne grupe - procjena projekata na osnovu njihovog ukupnog rizika <p>6. Politika dividendi</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivna vs. pasivna politika dividendi - faktori koji utječu na politiku dividendi - stabilnost dividendi - dioničke dividende i dijeljenje dionica - otkup dionica - finansijsko signaliziranje <p>7. Srednjoročno i dugoročno finansiranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - emisija vrijednosnih papira - obveznice i njihove osobine - vrste instrumenata dugoročnog duga - prioritetne i obične dionice: njihove osobine - dugoročni krediti: trošak i koristi - finansiranje opreme - finansiranje zakupom (leasing) - dugoročni dug vs. zakup <p>8. Restrukturiranje preduzeća</p> <ul style="list-style-type: none"> - različiti modeli restrukturiranja preduzeća primjenjivi u našoj praksi <p>9. Međunarodni finansijski menadžment</p> <ul style="list-style-type: none"> - međunarodna ocjena isplativosti ulaganja - faktori rizika, oporezivanje i politički rizik - upravljanje tečajnim rizicima - strukturiranje transakcija u međunarodnoj trgovini
--	--

LITERATURA:

1. *James C. Van Horne, John M. Wachowicz, Jr.:* Osnove finansijskog menadžmenta, deveto izdanje, MATE, Zagreb, 2002.
2. *Prof Dr Dragan Mikerević:* „Strateški finansijski menadžment”, Ekonomski fakultet Banja Luka i Finrar, Banja Luka, 2005.
3. *Prof Dr Dragan Mikerević:* „Finansijski menadžment”, Ekonomski fakultet Banja Luka i Finrar, Banja Luka, 2005.

Predmet 14	STRATEGIJSKI MENADŽMENT
	<p>SADRŽAJ NASTAVNOG PLANA I PROGRAMA</p> <p>1. Priroda i značaj strategijskog menadžmenta</p> <p>a) Pojam strategije i strategijske situacije</p> <p>b) Pojam i razvoj strategijskog menadžmenta</p> <p>c) Karakteristike i značaj strategijskog menadžmenta</p> <p>d) Proces startegijskog menadžmenta</p> <p>e) Vizija, misija i ciljevi preduzeće kao okosnica strategijskog menadžmenta</p> <p>2. Predviđanje i analiza okruženja</p> <p>a) Predviđanje kao pretpostavka strategijskog menadžmenta</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojam, karakteristike i značaj predviđanja • odnos predviđanja i planiranja • ekonomski horizont predviđanja • planske pretpostavke • postupak i organizacija predviđanja • postupak, metode i tehnike tržišnog predviđanja <p>b) Analiza opšteg okruženja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojam i vrste okruženja • elementi i postupak analize okruženja • interakcije preduzeća i okruženja <p>c) Analiza grane i konkurencije</p> <ul style="list-style-type: none"> • značaj i elementi analize grane • relevantne analize unutar grane • analiza konkurencije <p>3. Ocjena resursnih i konkurentskih sposobnosti preduzeća</p> <p>a) Relevantne analize za operativni i strategijski menadžment</p> <p>b) Identifikovanje i ocjena kritičnih faktora uspjeha</p> <p>c) Lanac vrijednosti</p> <p>d) Koncept bazičnih procesa i sistema</p> <p>e) Koncept provođenja resursnih mogućnosti u efektivne strategije</p> <p>4. Koncepti i tehnike strategijskog menadžmenta</p>

	<ul style="list-style-type: none"> a) Portfolio koncept b) Pristup izbalansiranog sistema mjerila u strategijskom menadžmentu c) TOWS (SWOT) matrica d) Metod scenarija e) Analiza jaza f) Matrica analize šansi i opasnosti <p>5. Strategija preduzeća</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Značaj i uloga strategije u realizaciji poslovanja preduzeća b) Vrste strategija preduzeća c) Formulisanje strategije preduzeća <p>6. Funkcionalne strategije</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Uloga i značaj funkcionalnih strategija b) Strategija marketinga c) Strategija proizvodnje d) Strategija ljudskih resursa e) Strategija finansija f) Strategija istraživanja i razvoja g) Strategija nabavke <p>7. Implementacija i kontrola strategije</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Značaj i proces implementacije strategije b) Elementi procesa implementacije strategije c) Stvaranje organizacione strukture za implementaciju strategije d) Uspostavljanje adekvatne poslovne kulture za implementaciju strategije e) Koordinacija i vođenje procesa implementacije strategije f) Kontrola i revizija strategije g) Upravljanje promjenama
--	---

LITERATURA:

1. Prof Dr Jovan Todorović, „Strategijski i operativni menadžment“, CONZIT Beograd, 2003.
2. Prof Dr Aziz Šunje: "Top menadžer – vizionar i strateg", Tirada, Sarajevo, 2003. (II dio)